

4° Sæpe mala physica ex malis moralibus, id est, ex propriis culpis proveniunt: quot enim homines morbis affliguntur, doloribus exeruciantur, præmature fiunt paralytici, debiles, infirmi, meditationis incapaces, multis denique replentur miseriis propter intemperantiam, voluptates, aliosque hujusmodi graves excessus: porro ejusmodi mala in Deum refundere non licet. Hinc Rousseau (*Emile*, t. II, p. 51):

« Si nous nous contentions d'être ce que nous sommes, nous n'aurions point à déplorer notre sort; mais, pour chercher un bien-être imaginaire, nous nous donnons mille maux réels. Qui ne peut pas supporter un peu de souffrance doit s'attendre à souffrir beaucoup. Quand on a gâté sa constitution par une vie déréglée, on la veut rétablir par des remèdes; au mal qu'on sent on ajoute celui qu'on craint: la prévoyance de la mort la rend horrible et l'accélère; plus on veut la fuir, plus on la sent; et l'on meurt de frayeur toute la vie, en murmurant contre la nature des maux qu'on s'est fait en l'offensant. Homme ne cherche pas l'auteur du mal; cet auteur c'est toi-même. »

Dices: Sæpe probi religiosique homines cunctis miseriis hujus vitæ afficiuntur, dum improbi et supremi Numinis contemptores multis deliciis affluunt: atqui tanta inversio ordinis sub unico Deo summe bono existere non posset. Ergo, etc.

R. Nego min. Alibi enim demonstratur alteram post præsentem existere vitam summe beatam pro bonis, et summe miseram pro malis. Hac autem veritate supposita, prædicta inversio ordinis sufficienter compensatur; qui enim tribulationem propter Deum patienter sustinuerunt, proportionatam remunerationem in cælesti patria recipient. Mala igitur physica viris religiosiis et christiane viventibus per seipsa non nocent, sed e contra prosunt, siquidem pro momentanea et levi tribulatione æternum gloriæ pondus operantur in ipsis (II Cor., iv, 17). Ergo, etc.

NOTA. Dogma peccati originalis est fundamentum

religionis christianæ: atqui, hac veritate posita, existentia mali physici sub unico ente summe bono facile explicatur; est enim pœna peccati. Unde illud dogma, quod sola ratio invenire et astruere non potuisset, quamvis satis clara videantur magnæ perturbationis moralis signa, a revelatione proveniens et in constanti traditione saltem confuse inventum, ipsis philosophis apparet tanquam ratio mysterii de quo hic agitur.

CAPUT SEGUNDUM

DE ÆTERNITATE DEI.

Deus, cum sit ens necessarium, nec initium habuit, nec finem habiturus est: ergo est æternus. Unde in Scriptura semper exhibetur ut æternus; v. g., Deut., xxxii, 40: *Vivo ego in æternum*; Ps. ci., 13: *Tu autem, Domine, in æternum permanes*; II, Mach., i, 24, sic orat sacerdos Nehemias: *Domine Deus omnium creator, terribilis et fortis, justus et misericors; qui solus est bonus rex, solus præstans, solus justus, et omnipotens et æternus*. At circa naturam ipsius æternitatis non ita omnes sibi consentiunt: quidam enim dicunt illam esse *successivam* seu ex infinitis momentis sibi succedentibus coalescentem; alii vero contendunt eam esse velut punctum indivisibile omnia tempora simul complectens. Ita veteres Academici, et nunc communius auctores cum divo Thoma. In duplici propositione stabiliemus 1° æternitatem Dei non esse *successivam*, et 2° eam soli Deo esse propriam.

PROPOSITIO PRIMA.

Æternitas Dei non est successiva.

Prob. 1°. Ante creationem solus Deus existebat:

atqui solus Deus existens nullam experiebatur successione; nam, vel ista successio ipsi fuisset extrinseca vel intrinseca: atqui neutrum dici potest: non extrinseca, cum nihil præter ipsum existeret; non intrinseca, quia repugnat eas necessarium aliquam subire mutationem sibi intrinsecam: ergo æternitas Dei ante creationem non erat successiva. Porro ipsius natura per creationem non fuit mutata. Varias igitur successiones subeunt creaturæ relative ad se invicem, ex voluntate Creatoris: sed Creator successione operibus tribuendo, eam sibi dare non potuit. Ergo, etc.

Prob. 2°. Si æternitas esset successiva, dicendum foret effluxisse momenta et sæcula numero infinita, et tamen hanc infinitatem quotidie augetur: atqui successio infinita, quæ tamen augetur, est contradictio. Ergo, etc.

Hinc æternitas est velut punctum simplicissimum et prorsus immutabile circa quod omnes creaturæ versantur; singulæ, licet brevi tempore existant, toti æternitati aliquo sensu respondent, et Deus, omnis successione expers, habet tamen relationes ad creaturas in variis quos subeunt statibus: cognoscit futuras et possibles; videt præsentis, et præteritas nunquam obliviscitur. Idem dicendum est de factis.

Sed in ipso nihil est futurum aut præteritum, nec unquam de illo recte dici potest, *Erat, fuit, erit, vidit, videbit, ante, post, etc.*, quia hujusmodi locutiones assimilant Deum creaturis. Unde Fénelon, *Exist. de Dieu*, 2° partie, chap. v, art. 3:

En Dieu, rien n'a été, rien ne sera, mais tout est. Supprimons donc pour lui toutes les questions que l'habitude et la faiblesse de l'esprit fini, qui veut embrasser l'infini à sa mode étroite et raccourcie, me tenteraient de faire. Dirais-je, ô mon Dieu! que vous aviez déjà une éternité d'existence en vous-même avant que vous m'eussiez créé, et qu'il vous reste encore une autre éternité après ma création où vous existez tou-

jours? Ces mots, déjà et après, sont indignes de celui qui est. Vous ne pouvez souffrir aucun passé ni aucun avenir en vous. C'est une folie que de vouloir diviser votre éternité, qui est une permanence indivisible.

Hæc idea æternitatis Dei in memoria semper retinenda est, eo magis quod, ex consueto loquendi modo et ex difficultate tantum mysterium intelligendi, quædam notio successivæ æternitatis identidem reduci videbitur.

PROPOSITIO SECUNDA.

Æternitas soli Deo est propria.

Prob. Probavimus unicum existere ens necessarium; si ergo æternitas soli Deo non esset propria, non repugnaret creatura æterna: atqui repugnat creatura æterna; quod enim fuit creatum, initium habuit, et quod initium habuit non est æternum. Ergo, etc. Itaque in textu II Mach. citato, dicitur de Deo: *Qui solus es bonus rex, solus præstans, solus justus, et omnipotens et æternus*, et in Symbolo S. Athanasii: *Unus omnipotens, et unus æternus.*

Solvuntur objectiones.

Obj. 1°. Creatio ab æterno fuit possibilis: ergo creatura æterna non repugnat.

R. Nego conseq. Nam creatio fuit possibilis, pro tempore, non autem pro æternitate.

Inst. 1°. Possibili posito in actu, nihil sequitur absurdi: ergo, si ab æterno creatio sit possibilis, creatura æterna non repugnat.

R. Nego conseq. Ut valeret enim consequentia, non tantum sufficeret creatioem ab æterno fuisse possibilem, sed requireretur ut creatura æterna foret possibilis: sed dici non potest creaturam æternam esse possibilem, implicat enim aliquid creatum esse æternum. Ergo, etc.

Inst. 2°. Non repugnat dari effectum causæ suæ coævum. Ergo, etc.

R. Dist. ant. Non repugnat dari effectum causæ suæ coævum, in iis quæ necessario producuntur, *conc.*; in liberis, *nego ant.* Porro creaturæ non necessario producuntur; necessitas enim et creatio in eodem subjecto evidenter repugnant. Ergo.

Jam probavimus creaturas esse mere contingentes et optime non existentes concipi, ubi supra de ente necessario. De libertate Dei in creando infra specialius agemus. Ex hinc autem sequitur eas minime causæ suæ, sive Deo, posse esse coævas.

CAPUT TERTIUM.

DE IMMUTABILITATE DEI.

PROPOSITIO.

Deus est prorsus immutabilis.

Prob. 1°. *Script. sacra.* Malach., iii, 6 : *Ego Dominus et non mutor.* Jacobi, i, 17 : *Apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio.*

Prob. 2°. Si Deus mutabilis esset, vel ratione perfectionum, vel ratione decretorum; atqui neutrum dici potest.

1° *Non ratione perfectionum*: suas enim perfectiones ab alio ente non accepit, nec eas sibi donavit, sed eas necessario possidet: porro repugnat eas esse simul necessarias et mutabiles; repugnat pariter eas esse simul infinitas et mutationi obnoxias: infinitum sub omni respectu et quælibet mutatio sese mutuo excludunt. Ergo 1°, etc.

2° *Non ratione decretorum*; mutari enim non potest ratione decretorum, nisi vel quia ab æterno ea

non tulisset, vel quia lata revocare posset: at utrumque repugnat. 1° Repugnat Deum sua decreta ab æterno non tulisse, tunc enim dicendum foret illum mansisse suspensum, aut ignarum fuisse: atqui hæc in Deo summe perfecto admitti nequeunt. 2° Repugnat Deum decreta sua revocare posse; si enim ea revocaret aut mutaret, vel propter nova motiva sibi occurrentia, vel ex levitate: atqui nova motiva Deo occurrere non possunt, nec ulla levitas in eo admitenda est. Ergo, etc.; ergo 2°, etc.; aliunde, etc. Ergo, etc.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1°. Deum facti sui olim poenituisse legitur in Gen., vi, 6. Ergo, etc.

R. Dist. ant. Deum facti sui olim poenituit metaphorice, *conc.*; proprie et stricte, *nego ant.* Ut enim captui nostro sese accomodet Scriptura, perfectiones et operationes Dei exprimens, figuratis utitur locutionibus: oculos ei tribuit ad pingendam infinitam ejus scientiam, brachia ad significandam fortitudinem et omnipotentiam illius; loquitur de ipsius dextera, de sede, de tabernaculo, quamvis dexteram non habeat, sedere aut in tabernaculo habitare nequeat. Sic pariter per metaphoram tribuit illi iram, dolorem, poenitentiam, quia divinæ ipsius operationes quamdam similitudinem habere videntur cum actibus hominum his animæ sensibus affectorum. Ergo, etc.

Obj. 2°. Deus pluries sua decreta revocavit; v. g., decreta de morte Ezechia (IV, Reg. xx), de Ninivitarum destructione (Joan., iii). Ergo, etc.

R. Nego ant. Nam decreta de quibus hic agitur erant tantum conditionata: porro Ezechias et Ninivitarum conditionem apposuerunt, scilicet, Ezechias vitam cum lacrymis postulavit, et Ninivitarum poenitentiam egerunt. Ergo Deus decreta sua proprie non revocavit.

Inst. 1°. Ille decreta sua mutat qui eundem homi-

nem modo amat et modo odit, prout justus vel injustus est: atqui Deus eundem hominem, etc.

R. Nego maj. Nam Deus ab æterno amat hominem quatenus justum, et ab æterno eum odit quatenus injustum: unde si idem homo sit modo justus, et modo injustus, ab æterno Deus eum dilexit in ordine ad justitiam, ab æterno habuit in ordine ad peccatum: ergo mutatio est in homine et non in Deo. Ergo, etc.

Inst. 2º. Duæ affectiones contrariæ non possunt esse simul in Deo. Ergo, etc.

R. Dist. antecedens. Duæ affectiones contrariæ non possunt esse simul in Deo pro eodem tempore et eodem subjecto, *conc.*; pro diverso tempore, vel pro diverso subjecto, vel pro eodem subjecto in diverso statu spectato, *nego ant.* Tunc enim nulla enuntiatur contradictio, ut patet.

Obj. 3º. Deus de non creante factus est creans. Ergo aliquam subiit mutationem.

R. Nego ant. Nam Deus ab æterno habuit voluntatem creandi; vi hujusmodi voluntatis ab æterno existentis mundus e nihilo prodiit: ergo Deus titulum creatoris acquisivit, sed idem semper remansit in se, et in ea absoluta permanentia quæ æternitatem ejus constituit. Ergo, etc.

Inst. Deus proprie factus est creans, quando mundus cæpit existere: ergo reipsa de non creante factus est creans.

R. Nego ant. Deus enim proprie factus est creans, quando tulit decretum efficax de mundi existentia: atqui decretum illud tulit ab æterno: ergo solummodo titulum creatoris accepit, in tempore, respectu creaturarum.

Potuisset quidem mundi creationem non decernere, ac proinde in eo est decretum quod potuisset non existere: sed, cum decretum istud ab æterno in Deo existat, nullam arguit in eo mutationem, et insuper probandum esset illud Deo aliquam perfectionem afferre.

CAPUT QUARTUM.

DE LIBERTATE DEI.

Duplex distinguitur libertas in genere, videlicet, libertas a coactione et libertas a necessitate.

Libertas *a coactione* est immunitas ab omni vi externa contra voluntatem illata; v. g., foras exire volo, sed aliquis fortior me januam tenet oclusam, coactus sum; januam aperit, liber sum a coactione.

Libertas *a necessitate* est immunitas a qualibet invincibili determinatione, seu est facultas eligendi, diciturque libertas *electionis*.

Duplex iterum est libertas a necessitate, una quæ dicitur *contrarietatis*, et altera *contradictionis*. Libertas *contrarietatis* est facultas unum ex duobus contrariis eligendi; v. g., bonum vel malum. Libertas *contradictionis* est facultas alterutrum ex duobus contradictoriis eligendi; v. g., agendi vel non agendi, hoc bonum vel istud operandi.

Duplicis generis actus distinguuntur in Deo, interni, scilicet, et externi: actus *interni* sunt illi qui Deum ipsum habent pro objecto, ut se cognoscere et se amare; *externi* vero ii sunt qui ad extra, ut ita dicemus, prodeunt, sicut creatio, creaturarum conservatio, mutatio, destructio, etc.

Certum est 1º Deum esse liberum a coactione; cum enim sit ens necessarium et summe perfectum, a nullo alio ente cogi potest.

Certum est 2º illum in actibus internis liberum non esse a necessitate; necessario enim se cognoscit et amat. Item necessaria est generatio Verbi et processio Spiritus Sancti.

Certum est 3º Deum libertatem *contrarietatis* non habere, siquidem repugnat illum eligere posse malum.

Tota igitur quæstio est an Deus in actibus externis habeat libertatem *contradictionis*, et ita mundum crea-